

וירגני ויאמר יתמך דברי לבך שמור מצותי וחיה (משלי ד'). שלמה המלך עליו השלום רצה להזהיר את האדם על התורה, ואמר כאשר נתן התורה אל האדם אמר השם יתברך אל האדם יתמך דברי לבך, כלומר התורה שהיא דברי השי"ת יתמוך לבך, כי לב האדם שם החיים, והתורה תחזיק לבך ותתן לך חיים ותשמור מצותי וחיה, כי דברי תורה תומכים ומאשרים כל העולם כולו, ואיך לא יהיו מאשרים ותומכים את האדם עצמו שהוא עוסק בתורה והיא עם האדם, ומה שדברי תורה תומכים כל העולם, דבר זה מדברי חכמים שאמרו (שבת פ"ח ע"א) כי לבך הוסיף היא כששי לומר כי כל מעשה בראשית היו תלויים ועומדים עד ששי בסיון אם יקבלו ישראל התורה מוטב ואם לאו יחזור העולם לתהו ובהו, ואם כן דברי תורה מחזקים ותומכים הכל עד שיש לעולם קיום, וכל זה מפני כי התורה היא סדר האדם באיזה מעשה יהיה נהג ואיך יהיה נהג ואיך יהיה מסודר במעשיו וזהו ענין התורה, וזכמו שהתורה היא סדר האדם, כך התורה היא סדר של העולם עד שהתורה היא סדר הכל, רק כי סדר האדם הוא נגלה ומפורש בתורה, כי אי אפשר וזלת זה כי על האדם מוטל לשמור את הסדר הראוי לו ולכך הדבר הזה נגלה במפורש לאדם, אבל סדר כל העולם כולו גם כן הוא בתורה שאין התורה רק סדר מציאות העולם בכללו, וזה שאמרו במדרש (ב"ר פ"א) שהיה מביט בתורה וברא את עולמו, ר"ל שהתורה בעצמה היא סדר הכל, ולכך כאשר רצה השם לתברך לברא את עולמו ולסדר אותו, היה מביט בתורה שהיא סדר הכל וברא את עולמו, ומפני

(מהר"ל, נתיבות צדק, נתיב התורה פ"ק א')

יראת ד' הטהורה האמיתית היא מבוססת ומוטעמת בנועם עליון, עזן אלהי, והיא באה מתוך היישרות כל המדות והזככותם ברוממות טהרתם, טהרת הקודש, וביחוד ע"י קניית מדת הענוה הגדולה מכול, שיסוד יסודה הוא לינק מן התורה ולקבל ממנה את כל מה שהיא מחנכת אותו, לא ללכת אחרי הנחות קדומות ולהשתמש בלימודם למצוא סמוכין לרצונם ולמאוייהם, שבאופן זה אין לך הליכה אחרי שרירות הלב גדולה מזו, ותורה כשמה כן היא: מורה ומלמדת, וזהו ג"כ יסוד לימוד תורה לשמה, להתפנות מכל רגשי האדם, אף היותר זכים, ולהרכין הראש כולו כלפי התורה ולהיות עומדים ומצפים להנות מאור קדשה באמת, ושמטגולת קדשה היא: שהיא עומל במקום זה והתורה עומלת לו במקום אחר, והכל מזוכך על ידה ואולם אי אפשר לזכות לזה, זולת ע"י טהרת הרצון שירצה בתורה ולא שילמוד תורה וירצה אחרת, כי אז אין הרצון מאוחד עם התורה שהיא יסודו של הרצון העליון ב"ה וצריכים שיהי הרצון של האדם מאוחד עם הרצון של התורה, אחד ולא שנים, ובזה מתדבקים דביקות שלמה עם האחד המיוחד ב"ה וב"ש לעד, ולכל זה אי אפשר להגיע בשלימות אלא ע"י הכנה לדרוש את ד' שתוכנה הוא התמסרות אמיתית לכל חלקי התורה ולרזיה וסתריה.

(מאמר חלק א', הקדמה)

הרעיון של הצדקת הדור, נוטל מקום בלב לסבול לפעמים יסורים הממריקים עוון כדי לזכות את הדור. הנטייה הנפשית הזכה מכרעת את העולם כולו, ביסוד האחדות הרוחנית של הנפשות, וכשמצד אחד מתרכים עוונות שמורידים את הנשמות למחשכים, מתגברים הצדיקים לצחצח את רוחם לשאיפות נשגבות מאד, בהפלגה גדולה. ואם הנטייות הגופניות מעכבות את הציור המלא ואת עוז החפץ של שאיפת הטוב והקודש, מענים הם ישרי לב הללו את נפשם לפעמים, עד כדי שיוחדר האור ותימלא הנפש הגות קודש במידה מליאה, המכרעת בתמציתה לטובה גם נפשות חוטאות וגסות. וכשאיך היכולת הגופנית מגיעה עד כדי לקבל עינויי גוף ונפש כשביל הדור, מצרפים הם זכי לכב את החטרונות של הדור בכוונת היתרונות המוסריים שהם מוציאים אל הפועל. ולפעמים רוחם מתנדב עד שלא יחפצו להחזיק להשפעת עצמם גם את המוכרח להם מהפרנסה הרוחנית, וחפצים הם בכל לב שבתפילתם יוכללו כל פושעים, ובאור תורתם ומצותם יתבסמו גם רחוקים, אשר הגות רוחם ובהמיותם החמרית הרחיקה אותם מגבול הקודש ומאור המוסר. וחפץ זה פועל הוא ברוב חילו, ומעדן הוא — בלא ידיעה מצד המקבלים — נפשות רבות, ומפרנס אותן בדרך מופלא, למעלה מהסדר הרגיל, כי אם בכוחם של צדיקים יסודי עולם, הממלטים אי נקי בבור כפיהם. על כן הצדיקים הטהורים אינם קובלים על הרשעה, אלא מוסיפים צדק, אינם קובלים על הכפירה, אלא מוסיפים אמונה, אינם קובלים על הבערות, אלא מוסיפים חכמה. וכל המניות המתוספות אצלם בחשאי, פועלות את פעולתן לטובה במידה שכל ההתפעלויות המעשיות לא יוכלו להגיעה.

(צדקת אלהי אלהי אלהי)